

UNELE ASPECTE PRIVIND LUPTA MASELOR MUNCITOARE DIN JUDEȚUL NEAMȚ PENTRU INSTAURAREA PUTERII POPULARE ȘI VICTORIA ASUPRA FASCISMULUI (AUGUST 1944—MAI 1945)

de IONEL MARIN

Împlinirea de curînd a unei jumătăți de secol de la crearea Partidului Comunist Român, marchează un minunat prilej de trecere în revistă a marilor victorii obținute de oamenii muncii din țara noastră sub glorioasa sa conducere.

De la începutul existenței sale, partidul nostru, călăuzit permanent după atotbiruitoarea învățătură marxist-leninistă, a condus și conduce cu mină sigură poporul român spre visul de aur al omenirii, societatea comunistă.

Așa după cum aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea ținută cu prilejul aniversării unui sfert de veac de la 6 martie 1945, „Partidul nostru nu și-a impus rolul de forță conducătoare în societatea noastră, ci și-a cîștigat acest rol prin lupte grele, prin singele militanților săi vărsat prin bătălii de clasă cu exploatorii, prin dragostea și abnegația cu care comuniștii au servit și sîrvesc interesele supreme ale întregului popor”¹.

La adunarea amintită, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia că, principalele obiective de luptă ale partidului și ale celorlalte forțe antifasciste, democratice și patriotice erau: *mobilizarea tuturor forțelor poporului în scopul ducerii războiului pentru eliberarea întregului teritoriu al patriei și participarea în continuare alături de armata sovietică la lupta pentru victoria finală împotriva fascismului, intensificarea luptei maselor largi populare, a tuturor forțelor democratice și patriotice pentru apărarea intereselor celor ce muncesc, înfăptuirea unor reforme econo-*

---

¹ N. Ceaușescu, *Cuvîntare la adunarea festivă consacrată sărbătoririi unui sfert de veac de la instaurarea primului guvern democratic — 6 martie 1945, în Scînteia Tineretului, anul XXVI, seria a II-a, nr. 6471 din 7 martie 1970.*

*mice și în deosebi a reformei agrare, democratizarea țării, instaurarea unui guvern care să garanteze realizarea acestor țeluri*².

Înțelegînd necesitatea de a traduce în practică indicația tovarășului Nicolae Ceaușescu adresată cu același prilej „istoricilor, a lucrătorilor noștri din domeniul științelor sociale, a scriitorilor că nu au scris pînă acum epopea acestor vremi de neuitat”, ne propunem, în cele ce urmează, să evocăm cîteva din aspectele cele mai semnificative care au avut loc în perioada amintită, subliniind contribuția adusă de populația județului Neamț la realizarea importantelor obiective enunțate mai sus³. De aceea, considerăm necesar să prezentăm, în cele ce urmează, lucrarea în două capitole distincte.

I

Din documentele existente, din relatările unor participanți activi, cît și a unor locuitori ai orașului și județului Neamț, rezultă că imediat după 23 August, Partidul Comunist Român, organizația județului Neamț, organizațiile din întreprinderi au desfășurat o amplă muncă pentru mobilizarea oamenilor muncii la îndeplinirea obiectivelor stabilite de Comitetul Central al Partidului Comunist Român. Continuînd tradiția revoluționară, oamenii muncii din județul nostru s-au înregimentat încă din primele zile în lupta pentru cucerirea puterii de către clasa muncitoare pentru instaurarea unui regim de democrație populară, participînd activ la acțiunile inițiate în acest sens. Așa după cum este cunoscut, imediat după îmfăptuirea actului insurecțional de la 23 August, la inițiativa Partidului a fost constituit Frontul Național Democrat, care cuprindea organizațiile politice interesate în realizarea obiectivelor stabilite de partid. O activitate susținută a desfășurat și organizația Frontul Plugarilor, componentă a F.N.D. În județul Neamț a început organizarea Frontului Plugarilor, primele organizații constituindu-se în comunele Borlești, Români, Reditu, Cîndești, Roznov etc.⁴. În felul acesta și țăranii din județul nostru își strîng rîndurile în vederea realizării cît mai grabnice a obiectivelor urgente prevăzute în proiectul de platformă a Frontului Național Democrat din care face parte Frontul Plugarilor⁵.

Comuniștii, elementele revoluționare aflate în conducerea F.N.D., întreaga organizație a F.N.D., aveau de făcut față unor greutăți deosebit de mari în lupta pentru răsturnarea de la conducere a guvernului cu majoritatea reacționară. Sarcina ce și-o propuseseră era și aceea de a demasca manevrele reacționare din conducerea organelor locale ale puterii de stat ; este revelatoare scrisoarea pe care conducerea județeană a F.N.D. o adresa organelor superioare prin care se demascau actele de

² *Ibidem*, p. 2, col. 8.

³ *Ibidem*.

⁴ *Flacăra*, anul I, nr. 10, 27 noiembrie 1944, p. 2.

⁵ *Ibidem*.

sabotaj ale unora din conducătorii locali. Scrisoarea, semnată de membrii Consiliului F.N.D., sublinia situația grea în care se găsea populația orașului Piatra Neamț, cât și faptul că în fruntea primăriei locale se găsea un primar care nu era preocupat de rezolvarea unor probleme de strictă actualitate. În acest sens se menționa : „Nu a luat măsuri (primarul) pentru aprovizionarea orașului cu făină de grâu, porumb, petrol, untdelemn, sare etc., din depozitele aflate în oraș sau județ sau procurându-le din orașele sau județele vecine. Populația fiind lipsită de aceste alimente și articole de primă necesitate, suferă”. O bună parte din utilajele fabricilor s-au risipit deoarece nu au fost luate măsuri pentru paza lor. Nu s-a luat nici-o măsură pentru descoperirea depozitelor de alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, ascunse de speculanți. Măcelarii nefiind controlați cumpărau vite de la țară cu prețuri derizorii, iar carnea o vindeau cu preț de speculă sau fabricau mezeluri la prețuri ridicate⁶. Datorită acestor stări de lucruri, populația este nemulțumită și cere imediată înlocuire a primarului. Tot cu acest prilej, se menționa că, guvernul Sănătescu, nu era preocupat să satisfacă cerințele maselor populare⁷. În articolul : *Să se respecte voința poporului* semnat de Ion Lascăr la 20 noiembrie 1944, se relatea că 95% din cetățenii acestei țări se întreabă care sînt rezultatele practice după trei luni de guvernare democratică. Circulația nu se face în condițiuni mai bune ca acum trei luni, ogoarele într-o mare măsură au rămas nelucrate, cerealele nu s-au treierat decît într-o mică măsură, aprovizionările inexistente sau se fac pe alocuri în mod anarhic...⁸. Cînd se vor realiza cu adevărat reforme democratice ca : împrăștierea, drepturi egale politice pentru femei, naționalizarea marii industrii. Poporul român a răbdător dar nu vrea să-i fie nesocotită voința”⁹.

Situația economică grea a județului se datora faptului că o mare parte a utilajului, marea majoritate a întreprinderilor au fost distruse de armatele germane în retragere. Ziarul *Flacăra* din 27 noiembrie adăuga că : „Nemții în retragerea lor au jefuit totul, au distrus pădurile și uzina de la Bicaz, au dat foc celei mai mari fabrici forestiere din județ, fosta cooperativă „Albina” de la Tarcău, orașul Tîrgu Neamț a fost, de asemenea, jefuit și distrus, magazinele din Piatra Neamț au fost jefuite, depozitele din gară devastate. Dar crima cea mai mare au făcut-o autoritățile și bogătașii din oraș și județ prin atitudinea lor josnică. Astfel proprietarii fabricilor au demontat mașinile și au evacuat materialele. Bogătașii au luat tot ce au avut mai de preț”¹⁰.

⁶ *Ibidem*, p. 3.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*, nr. 5 din 20 noiembrie 1944, p. 1.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*, anul I, nr. 10 din 27 noiembrie 1944, p. 2.

Lupta pentru o viață mai bună, pentru înlăturarea urmelor războiului împotriva rămășițelor forțelor reacționare, nu se putea face decât prin organizarea forțelor progresiste sub conducerea Partidului Comunist Român. În această atmosferă și stare de spirit la Piatra Neamț, pentru prima dată în istoria județului, a fost instalat la 16 decembrie 1944 un prefect reprezentant al forțelor democratice în persoana comunistului Ion Lascăr.

Una din sarcinile principale ce se cerea realizată, era înfăptuirea unității clasei muncitoare. În întreaga țară au avut loc mari adunări ale muncitorilor care cereau imperios votarea legii sindicatelor și constituirea unei organizații economice a muncitorilor, organizație care mai târziu a devenit Sindicatele Unite. La Piatra Neamț, o grandioasă adunare sindicală a avut loc în ziua de 20 ianuarie 1945. Referindu-se la posibilitatea de a acționa legal, raportul prezentat cu această ocazie de Ion Căciuleanu, remarcă: „După ani de prigoană, 23 August 1944 ne-a readus dreptul de organizare în sindicate, muncitorimea din județul Neamț a pornit cu râvnă și hotărâre la organizare...”¹¹.

„Nemții în retragere au distrus, au ars și au jefuit toate instalațiile industriale. Fabricile „Albina”, „Bocancea”, „Vaduri” și atâtea altele, sînt exemple jalnice de bestialitate, a spiritului de distrugere a nemților”¹². Cu toate aceste greutăți, cu toată jalea și disperarea de care era cuprinsă populația, munca de organizare a sindicatelor a început din primul moment și astăzi ne putem lăuda și aici, că mișcarea sindicală a cuprins întreaga clasă muncitoare. La prim început în puțin timp am organizat 210 membrii, iar astăzi numărăm numai în Piatra Neamț 3.709 grupăți în 15 sindicate”¹³. La această adunare s-a adoptat o moțiune prin care muncitorii județului Neamț se declară de acord cu platforma F.N.D., alcătuită din inițiativa Partidului Comunist din România.

Una din marile revendicări pe care trebuia să o realizeze guvernele de după 23 August 1944, era înfăptuirea reformei agrare. Cele două guverne, Sănătescu și ultimul de sub președinția generalului Rădescu, au împiedicat pentru o perioadă de timp înfăptuirea unor obiective stabilite de partid — cel mai important din acestea fiind realizarea reformei agrare. Folosind diverse mijloace, F.N.D. a demascât mașinațiunile privitoare la împiedicarea înfăptuirii reformei agrare. În luna februarie, ziarul *Frontul Plugarilor* se adresează țărănimii: „De la guvernul care este acum la putere, voi nu aveți nimic bun de așteptat. Nu avem timp

¹¹ *Ibidem*, anul II, nr. 18 din 22 iunie 1945, p. 1.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

de pierdut. Soarta voastră e în mîinile voastre. Strîngeți-vă rîndurile, adunați-vă puterile înfăptuind imediat reforma agrară. Laolaltă cu muncitorii de la orașe, cu ostași de pe front și din cazărmi, cu învățătorii, preoții, ofițerii, cu cărturarii democrați luptați pentru un guvern al Frontului Național Democrat”¹⁴. Pentru înfăptuirea acestei reforme, activiști ai C.C. al P.C.R., un mare număr de membrii de partid s-au deplasat la sate. În foarte scurt timp împărțirea pămînturilor moșierești a devenit un fenomen general.

Demne de remarcat sînt și acțiunile din județul Neamț pentru înfăptuirea acestui act revoluționar de mare importanță pentru alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare. O mare întrunire a F.N.D. s-a desfășurat la Tîrgu Neamț la jumătatea lunii ianuarie 1945. La adunarea amintită au luat parte : „Uniunea Sindicatelor, Frontul Plugarilor, Partidul Comunist, Apărarea Patriotică, Sindicatele Muncitorești și Uniunea Tineretului Comunist”, — asistența ridicîndu-se la 3.000 de participanți¹⁵. Cu acest prilej, s-a adoptat un document din care desprindem preocuparea pentru satisfacerea unor revendicări democratice ale țărănimii cît și apelul adresat muncitorimii și țărănimii de a se încadra în organizațiile lor de luptă în vederea participării la acțiunile organizate sub conducerea partidului¹⁶. Documentul sublinia că, F.N.D. luptă pentru înfăptuirea reformei agrare care trebuie să dea pămînt țăranilor și pentru ștergerea datoriilor făcute din conversiune, care au făcut plugarii robi ai cămătarilor. Cere țăranilor să se încadreze în organizația lor de luptă. Frontul Plugarilor și muncitorii să intre în sindicate pentru a lupta pentru drepturile lor¹⁷.

În mod tot mai deschis și hotărît, muncitorii, țăranii, prevesteau prin modul de manifestare, sfîrșitul marii proprietăți moșierești. Semnificativă ni se pare o poezie publicată în ziarul *Flacăra* semnată de Ion Plugaru, precum și îndemnul adresat de învățătorul Avram Ștefan din Ghigoiești. Poezia se intitulează sugestiv *Cîntecul Plugarilor*¹⁸.

*Mă plugare de la Neamț
Ai ajuns să n-ai un ștaț
C-ai fost jecmănit măi vere
De boieri de la putere.*

*Foaie verde de arbust
De la 23 August
Au fugit pungași-n vale
Punem țara noi la cale.*

¹⁴ *Frontul Plugarilor*, nr. 9 din 10 februarie 1945.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Flacăra*, anul I, nr. 10 din 27 noiembrie 1944, p. 3.

*Foaie verde de negară
De-aş ajunge-n primăvară
Să dau vitele să pască
Pe moşia boierească.*

*Să pun plugul să trag brazdă
Să se ştie despre asta
Căci plugarul nu mai vrea
Să-l robească cineva*

Intelectualii satelor arătau că : „Moşierii au părăsit pământul care spun că este al lor, dar realitatea ne arată că pământul este şi trebuie să fie al celui ce-l apără şi munceşte. Moşierii nu s-au dus să-l apere pe pământ şi l-au părăsit când trebuia muncit...”¹⁹. ...Deci pământul să fie al celor ce-l muncesc şi-l apără şi drumul acesta să fie deschis prin gratuitatea învăţămîntului de toate gradele pentru a putea ajunge la conducerea ţării seva pămîntului, sîngele pămîntului”²⁰.

Din presa vremii reiese că elementele revoluţionare îi îndemnau pe ţărani să ocupe cu forţa moşiile boiereşti. Astfel, în ziua de 25 februarie 1945 locuitorii a 7 comune situate pe moşia Sturdza au trecut la confiscarea acesteia. În procesul-verbal se menţiona : „Adunîndu-se la şcoala din Răpciuni, comuna Ceahlău, judeţul Neamţ, cetăţenii de pe cele 7 comuni ce stau pe moşia prinţesei Sturdza, au hotărît următoarele : a) Confiscarea întregii moşii de pe cele 7 comuni în folosul comunelor cu tot inventarul ce se găseşte pe această moşie ; b) Înlăturarea administratorului acestei moşii ing. Vladimir Jurovski ; c) Se alege următorul comitet de conducere (din acest comitet făceau parte reprezentanţi ai celor 7 comuni). Cu acest act, semnării s-au prezentat la conacul moşiei prinţesei Sturdza din comuna Ceahlău şi la venirea noastră ei s-au ascuns şi au chemat jandarmii la telefon, jandarmii au venit dar nu le-au dat concursul”²¹. Acţiuni similare au avut loc şi în alte localităţi ale judeţului Neamţ.

În acelaşi timp au continuat acţiunile de alungare a prefectului şi primarilor reacţionari. Atît în oraşul Piatra Neamţ cît şi în unele comune ale judeţului Neamţ, primarii au fost alungaţi de masele populare, instalîndu-şi reprezentanţii lor, aşa cum s-a întîmplat la Negreşti, Taşca, Hangu etc. Ca urmare a măsurilor luate de primul ministru, reprezentant al forţelor reacţionare, masele populare au protestat permanent. În februarie guvernul Rădescu a ordonat să se tragă în demonstraţii. Sub presiunea luptei revoluţionare a maselor populare Rădescu a fost silit să demisioneze la 28 februarie 1945. Un articol publicat în *Flacăra* şi intitulat :

¹⁹ *Ibidem.*

²⁰ *Ibidem.*

²¹ *Ibidem*, anul II, nr. 29 din 4 martie 1945.

Criminalii de ieri, Criminalii de azi, menționa : „Generalul Rădescu, I. Maniu și ceilalți complici mai mărunți, vinovați de singele curs în capitala țării trăiesc în sinul acestor evenimente... de aceea credem că arestarea lui Rădescu și a celorlalți părtași se va produce într-o bună zi mai devreme sau mai târziu”²².

Semnificativ este și scrisoarea adresată către tatăl său de N. Rădescu, unul din manifestanții din București, asupra cărora din ordinul generalului Rădescu s-a tras cu focuri de armă, prin care se înfierează acest atac mișelesc : „Cîteva ore mai târziu, uimit și indignat am ascultat declarația la radio. Declarația ta nedreaptă în care afirmi că masele ar fi provocat. Nu este adevărat. Îmi ești tată și de aceea îți scriu aceste rinduri cu inima grea. Dar trebuie să o fac căci în primul rînd sînt fiul țării și apoi al tău”²³.

Față de acest atac, muncitorii pietreni și-au ridicat glasul lor hotărît de protest. Cotidianul local însera cu majuscule : *Mari manifestații în toate fabricile din localitate cu prilejul înmormîntării muncitorilor uciși de Rădescu*. La ora 15, toate fabricile au suspendat lucrul, sirenele fabricilor șuerau prelung. În cea mai perfectă ordine, muncitorii s-au adunat în fața cancelăriilor pentru a asculta cuvîntul de înfierare a acțiunii criminale a lui Rădescu. La fabrica „Carpați”, a luat cuvîntul tovarășul Tîboi, spunînd următoarele : Tovarăși, dușmanii poporului, în frunte cu Maniu și Rădescu și uneltele lor au tras în tovarășii noștri muncitori pașnici. Pentru ce? Pentru că au manifestat pașnic cerînd dreptul la viață, libertate pentru popor, democratizarea țării, pedepsirea criminalilor de război, arestarea provocatorilor, readucerea prizonierilor, pămînt pentru țărani, un guvern al poporului, Frontul Național Democrat. Tovarăși, pentru aceste motive care sînt însăși condițiunile rezistenței noastre și a țării românești, s-a tras în frații noștri. A curs sînge de muncitori. Tovarăși, în aceste clipe cinci cadavre sînt duse spre locuri de veci, urmați de întristatele lor familii care nu-i vor mai vedea, și de sute de mii de tovarăși. În fața mormintelor acestor cinci eroi, așa cum în mod sigur fac legămînt tovarășii din București, să facem și noi sinceri și din adîncul sufletului : tovarăși eroi, jertfa voastră ne călește, ne legăm că ne vom lupta ca să vă răzbunăm, că vom lupta pentru libertatea care v-a fost atît de dragă, pentru democrația care v-a fost sfîntă, că vom lupta pentru stîrpirea dușmanilor poporului, oricare ar fi dinșii și oriunde or fi dinșii... Ne așteaptă dar, noi lupte pentru cîștigarea dreptului nostru la viață liberă. Pentru această viață liberă, noi, muncitori ai fabricii „Bistrița” și cei care muncim cu brațele și cei care muncesc în birouri, facem legămînt sfînt că cu orice sacrificiu, chiar și cu acela al vieții noastre, să luptăm pentru cîștigarea unei vieți libere pentru toți muncii-

²² *Ibidem*,

²³ *Ibidem*,

torii. Sîntem oricînd gata la chemarea tovarășilor conducători ai noștri" ²⁴.

Clocotul de indignare s-a auzit peste tot, la fabricile „Mucava”, „C.A.P.S. Măcărescu”, „I.M.I.L.”, „Arini”, „Domeniul Broșteni”, „S.U.N.” etc. ²⁵. Acțiuni asemănătoare, prin care masele muncitorești protestau vehement au avut loc în întreaga țară. Acestei stări de spirit, clocotul de revoltă și ură împotriva celor ce au atentat la viața liberă a poporului, a dus în ultimă instanță la demasarea în februarie a guvernului prezidat de generalul Rădescu. Imediat forțele reacționare au încercat să frîneze înfăptuirea voinței poporului de a instaura un guvern care să reprezinte voința sa. Dar acțiunea hotărîtă a maselor populare a impus instalarea guvernului Dr. Petru Groza, primul guvern de largă concentrare democratică din România, care constituie o mare victorie a maselor populare din patria noastră în drumul lor victorios spre construcția socialismului și comunismului.

II

Este știut că la înfrîngerea mașinii de război hitleriste o însemnată contribuție a adus-o și România alături de coaliția antihitleristă, prin angajarea în luptă a numeroase unități militare, cît și prin populația civilă care a sprijinit armata pentru eliberarea Transilvaniei de nord, a Ungariei și Cehoslovaciei, pentru victorie definitivă asupra fascismului.

Așa după cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul aniversării a 45 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, „începînd cu operațiunile din timpul insurecției și pînă la 9 mai 1945, efectivele militare angajate de România în războiul antihitlerist, s-au ridicat la aproape 540.000 de oameni. Aproximativ 170.000 militari români s-au jertfit în marile bătălii purtate împotriva cotropitorilor fasciști. Ca semn al recunoașterii contribuției din aceste lupte, peste 300.000 de ostași, subofițeri, au fost distinși cu ordine și medalii românești, sovietice și cehoslovace pentru eroismul și bărbăția de care au dat dovadă” ²⁶.

La efortul general făcut de România în lupta împotriva fascismului, o contribuție de seamă au adus-o și cetățenii județului nostru. Distrugerile provocate de armatele germane, prezența lor în țara noastră, au trezit în rîndul populației civile și ostașilor români, indignarea, revolta. Solidarizîndu-se cu ostașii români din Divizia 104 munte, locuitorii din zona Tîrgu Neamț au trecut la pedepsirea hitleriştilor. Chiar înaintea zilei de 23 August 1944, generalul Ilie Crețulescu, comandantul Diviziei 104 munte, dislocată în zona Tîrgu Neamț, a dat un ordin drastic în care spunea : „Oricine va fi prins că jefuiește, atacă, tulbură liniștea cetățe-

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ N. Ceaușescu, *Cuvîntare la a 45-a aniversare a creării P.C.R.*

nilor din zona de acțiune a Diviziei 104 munte, va fi împușcat pe loc, fără nici-o judecată”²⁷.

Înfăptuirea insurecției armate a declanșat noi energii ale poporului nostru care s-a angajat într-o luptă plină de eroism pentru înfrângerea armatelor germane. În acțiunea de curățire a teritoriului țării de hordade fasciste au luat parte atât armata cît și populația civilă. Un exemplu elocvent în această direcție este constituirea companiei „Fărcașa-Mădei-Borca”, care a acționat în cadrul regimentului 3 grăniceri comandat de colonelul Nistor Teodorescu²⁸.

Acționînd pe latura de sud-vest a intrîndului din această parte a Transilvaniei, puternicele forțe ale armatelor sovietice 40 și 7 de gardă ce se aflau în Bucovina și vestul Moldovei, după grele lupte au pătruns în trecătorile Carpaților orientali. În această luptă, alături de ostașii din corpul 50 sovietic s-a distins acest detașament de grăniceri români, de sub comanda colonelului Nistor Teodorescu, care intrase în luptă împotriva trupelor hitleriste chiar în noaptea de 23/24 August. Într-un timp extrem de scurt, a luat cu asalt și a cucerit rînd pe rînd zeci și zeci de înălțimi pe care inamicul le apăra cu înverșunare. Dînd o înaltă apreciere luptei eroice a grănicerilor români care au acționat în această zonă, generalul Markulov, comandantul corpului 50 sovietic, menționa într-un ordin din 29 octombrie 1944 : „Acțiunile încununat de succes, desfășurate de regimentul 3 grăniceri împreună cu unitățile corpului 50 sovietic au avut o influență hotărîtoare asupra mersului general al operațiunilor”²⁹.

În cele ce urmează ne vom referi la unele aspecte privind contribuția adusă de ostașii români, fiii ai județului Neamț și de unii comandanți de unități care au luat parte la operațiunile militare în timpul războiului pentru eliberarea patriei, pentru înfrângerea trupelor hitleriste.

Armata română s-a angajat încă din primele zile de după insurecție în lupta împotriva hitlerismului, entuziasmul ostașilor români fiind generat de hotărîrea întregului nostru popor de a face totul pentru izgonirea dușmanului cîmpitor din țară și de a lupta împotriva lui pînă la victoria finală. Amintindu-și de aceste clipe de neuitat, locotenentul colonel în rezervă Doagă I. Gheorghe, menționează că, în momentul înfăptuirii actului de la 23 August, „mă aflam împreună cu subunitatea ce o comandam, în împrejurimile Pașcanilor. De mai multă vreme ostașii români manifestau dezaprobarea față de intențiile ce se preconizau de a continua războiul, de a transforma țara noastră într-un teatru de operațiuni militare, ceea ce ar fi provocat pagube și mai mari. Îmi amintesc că, chiar

²⁷ *Ceahlăul* din 21 august 1968, p. 2 (articolul *Regimul de ocupație impus de armatele germane pe teritoriul județului Neamț*).

²⁸ Nistor Teodorescu, *La Mălini, din august 1944*, Editura Militară, București, 1966, p. 28.

²⁹ *Revista de Arme*, nr. 2/1970,

în ziua de 23 August, unitatea noastră primise ordin de retragere probabil cu scopul de a ne alinia pe o nouă poziție. Înfăptuirea în aceeași zi a insurecției armate a oprit însă executarea acestui ordin, unitatea noastră retrăgându-se cu alte scopuri și anume, acelea de a se organiza pentru lupta ce urma să o dăm împotriva cotropitorilor hitleriști. La trecerea prin Piatra Neamț, intrînd în oraș din direcția Tîrgu Neamț, am văzut în Dărmănești (Cartierul Dărmănești) mulțimea de oameni ce manifesta în plină stradă, exprimîndu-și bucuria și entuziasmul pentru marea victorie de la 23 August. Era pentru prima dată cînd vedeam bucuria și veselia oamenilor manifestată în toată plinătatea ei și aceasta în condițiile cînd populația știa cîte avem de refăcut de pe urma distrugerilor provocate de război"³⁰. Locotenentul colonel în rezervă, astăzi salariat la una din unitățile economice din orașul Piatra Neamț, redă prin cele de mai sus spiritul de bărbăție și sacrificiu de care erau animați ostașii regimentului 15 infanterie, pentru îndeplinirea misiunilor încredințate.

Cei 300 de oameni, cei mai mulți din împrejurimi și-au continuat drumul spre liniile de front inamice ; astfel, la începutul lunii septembrie, 33 de ofițeri împreună cu ostașii din subordine, au fost reorganizați la Rîmniciu-Vîlcea, primind ordin de a se deplasa în direcția Dumbrăveni, unde se afla atunci teatrul de operațiuni militare. Această unitate a luat parte la eliberarea multor localități din Transilvania. Momentul cel mai critic a fost în timpul luptelor desfășurate pentru cucerirea cotei Leordeni. Aici, această unitate a avut posibilitatea să lupte alături de bravii ostași ai diviziei Tudor Vladimirescu, unitatea ce s-a acoperit de glorie în lupta împotriva fascismului. Cota ce trebuia cucerită era așezată într-o zonă foarte greu accesibilă și înzestrată cu puternice cuiburi de foc cu armament automat, străjuind împrejurimile prin declanșarea unor puternice baraje de foc pentru cei care încercau escaladarea ei. Împreună cu ostașii diviziei Tudor Vladimirescu, după o cercetare minuțioasă și atentă, unitatea a reușit să stabilească în cele mai mici amănunte condițiile în care va ataca. Atacul dat a fost reușit ca urmare a vitejiei și bărbăției de care au dat dovadă ostașii români, printre care și cei din compania a II-a³¹. Unitatea respectivă a luat parte la eliberarea întregului teritoriu transilvan de sub ocupația hitleristă, mulți militari primind ordine și medalii. Foștii combatanți de atunci sînt astăzi la diferite posturi sau locuri din țară, trăind puternice sentimente de mîndrie de a fi participat la războiul antihitlerist. Astfel, Nicolae Sîrmă din Tazlău și Carpen Vasile din Piatra Neamț, s-au aflat întotdeauna în primele rînduri ale acțiunilor militare pe toată durata desfășurării lor³².

Județul Neamț a dat țării cadre valoroase de comandanți. Astfel, la loc de frunte se înscrie numele generalului colonel Nicolae Dăscălescu,

³⁰ *Cealăul*, anul I nr. 775 (Interviu consențat de Ion Spiru).

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*.

comandantul Armatei a IV-a române, care a fost citat prin ordinele de zi ale comandamentelor române și sovietice, comandantul ei fiind distins cu numeroase ordine și medalii. Adăugăm aici și numele generalului Ilie Crețulescu, care a deținut pentru o perioadă de timp și funcția de subsecretar de stat al Ministerului Apărării, și al colonelului Gheorghe Vasilescu, fost comandant al Regimentului 15 Dorobanți, unitate care a dat numeroase jertfe de sînge pe cîmpurile de luptă din România, Ungaria și Cehoslovacia. Curajul și credința în izbîndă a ostașilor români, în victoria forțelor revoluționare în țară, cît și în victoria pe front, erau trăsăturile lor statornice de spirit. O dovadă elocventă în acest sens este conținutul simplu și semnificativ al scrisorii militarului Ilie Grasu din Tarcău, pe care o adresa soției sale : „Depune toată munca pentru cauza comună, să dăm dovadă că nu ne asemănăm nici pe departe cu cei ce au exploatat omenirea pînă acum. Voi luptați pentru distrugerea dușmanului dinăuntru, eu aici lupt alături de bravii noștri tovarăși, pentru distrugerea dușmanului din afară și pentru eliberarea omenirii de sub jugul tiraniei și al exploatării”³³.

Numeroase alte fapte de eroism ale ostașilor din județul Neamț, au fost consemnate în zilele celui de-al doilea război mondial, într-un interesant jurnal de campanie al unei subunități a armatei române ce s-a aflat peste 20 de zile în încercuirea inamicului, pe care a străpuns-o prin jertfe grele trecînd în liniile inamice. Jurnalul a fost întocmit de plutonierul major în rezervă Nenciu N. Dumitru, actualmente salariat la Fabrica „8 Martie” din localitate și care în timpul războiului antihitlerist era comandant al unui pluton de tunuri Anticar (A.C.) din regimentul 7 Grăniceri, care primise în preajma zilei de 23 August misiunea de a întări frontiera de vest a țării, în care scop s-a și deplasat în această direcție³⁴. Unitatea a fost hărțuită în permanență de trupele hitleriste și a fost încercuită în ziua de 5 septembrie 1944 fără nici-o posibilitate de a lua contact cu liniile noastre pînă la data de 25 septembrie 1944. Moralul ridicat, credința în izbîndă, dorința de a lua parte la lupta pentru zdrobirea fascismului, a formației de luptă ce se găsea acum în spatele dușmanului, a făcut posibilă depășirea dificultăților și realizarea acestui crez ce și-l formaseră bravii ostași ai acestei subunități. Cîteva din filele jurnalului ținut cu mare grijă de comandantul acestei unități, sînt semnificative : „5 septembrie 1944. În dimineața de 5 septembrie 1944, în sectorul companiei I-a, ca și în restul batalionului, inamicul a atacat puternic. Către orele 10.30—11 am primit ordin ca cele două tunuri să le instalez în așa fel ca să intervin cu ele pe șoseaua Sărmășel — Sărmaș pe unde veneau tancurile inamice. N-am ajuns să le instalez pe poziție și am fost anunțat de către dl. cpt. Anghel printr-un

³³ *Suplimentul Social-Politic al ziarului Ceahlăul*, aprilie 1970, p. 14.

³⁴ *Ceahlăul*, nr. 684, 6 mai 1970 [articolul] *File de istorie*, interviu consemnat de Andrei C. Bogdan.]

agent ca să viu cu tunurile către comuna Răzoare. La acea oră eram încercuit deoarece tunurile inamice veniseră pe șoseaua Mociu — Sărmașel. Acum știam că sîntem complet încercuiți fără să cunoaștem nimic despre restul batalionului, de aceea neputînd transporta tunurile le-am demontat și le-am lăsat în pădure, luîndu-le însă aparatele de ochire și închizătoarele. În această situație am luat hotărîrea de a pleca către Aiud unde consideram că se aflau ceilalți ostași ai unității noastre. *7 septembrie 1944.* La ora 0,30 am plecat cu cei 40 ostași din subunitatea mea și am venit pînă în comuna Valea Largă (n-am intrat în pădure), m-am oprit aici cu oamenii într-un lan de porumb. Aici am fost informat de către cetățeni români că în pădurea Ciuc mai sînt ostași grăniceri. În aceeași zi au venit la noi niște cetățeni din sat care ne-au adus ceva de mîncare. În noaptea de 7/8 septembrie 1944, pe la orele 19—20 am plecat cu oamenii către comuna Urca. Pe drum am întîlnit ostași răzleți pe care i-am adunat și i-am luat sub comandă. Pînă la comuna Urca am sosit cu 120 oameni. *8 septembrie 1944.* La ora 3 mă găseam cu 120 oameni într-un lan de porumb. Ziua am observat că mă găsesc prea aproape de șoseaua care mergea de la Turda la Luduș și ca să nu fiu observat de trupele inamice ce treceau pe șosea, m-am deplasat cu oamenii 7—800 metri într-un lan de floarea-soarelui. De la data de 8 la 24 septembrie 1944, am stat cu cei 120 ostași în lanul de floarea-soarelui, în care timp am făcut următoarele: m-am informat tot timpul de situația frontului prin diferiți locuitori ai acestei comune ce erau români și care veneau cu vitele la cîmp și la muncă; în cinci rînduri — noaptea — am tăiat firul telefonic al trupelor inamice operative, cu frontul; hrană nu am avut. Am mîncat în acest timp porumb, dovleci și floarea-soarelui — necoapte, apă aduceam dintr-un izvor; am organizat întregul efectiv pe plutoane și grupe; am făcut gropi în pămînt pentru apărarea proprie și care ne foloseau și la dormit; în timpul zilei aveam plutoane și noaptea santi-nele, cu consemnul să nu plece nimeni din tabără fără știrea mea; m-am informat că în comună mai sînt grăniceri, printre care și dl. cpt. Aslan cu un elev T.R. În două rînduri am mers și la dînsul unde i-am dat și mi-a dat informații asupra situației frontului.

În noaptea de 24/25 septembrie 1944, am hotărît ca formația de luptă ce o alcătuisem (120 oameni) și se afla sub comanda mea, să treacă prin liniile inamice în pozițiile noastre. În cursul zilei de 24 septembrie 1944, am făcut recunoașterea necesară culegînd cele mai bune informații. Toți ostașii ce-i aveam sub comandă erau nerăbdători să ajungem la unitățile armatei. La ora 21, în ziua de 24/25 septembrie, i-am organizat pe grupe și plutoane. La ora 1, în noaptea de 24/25 septembrie 1944 am plecat spre liniile inamice în formație. În formația arătată mai sus, am înaintat către liniile inamice și la un moment dat am ajuns în fața unei arme automate. I-am atacat și am dat ordin ostașilor să mă urmeze, trecînd creasta către linia noastră. Inamicul a continuat să tragă. Eu cu oamenii am

trecut în liniile noastre și anume într-o vie, unde ne-am oprit un moment pentru a mă orienta asupra situației inamicului și să văd dacă ostașii sînt cu toții. Aici am constatat că am mai rămas 104 oameni, restul a căzut în lupta aprigă dată cu dușmanul. În seara zilei de 26 septembrie 1944, m-am dus înapoi la oameni, i-am luat cu mine și apoi după ce am trecut cu ei Arieșul, m-am prezentat la regimentul 37 infanterie unde am rămas în cursul nopții".

Subunitatea organizată și condusă de subofițerul Nenciu N. Dumitru, a înscris prin curajul său un act de mare bărbăție, trecînd prin focul liniilor inamice și aducînd cu el 103 ostași și o importantă cantitate de armament și muniții, așa după cum se menționează de altfel și în raportul întocmit către eșalonul superior. În raportul prezentat după acest episod eroic, comandantul subliniază că, „2 mitraliere le-am îngropat lângă comuna Urca după ce le-am scos și luat închizătoarele. Am adus pe lângă mine: 103 ostași, 3 puști mitraliere, 89 arme Z.B. cu baionete, închizătoare de la cele două mitraliere, aparatele de ochire de la un tun și un aparat de ochire de la un brandt de 81,4 mm. Am trecut cu 4.500 cartușe Z.B. pe care din ordinul regimentului 37 infanterie le-am predat dl. cpt. comandantul companiei a 3-a din acel regiment, deoarece avea lipsă de muniție pentru front. Oamenii i-am adus cu efecte militare echipați, mai puțin 20 oameni ce au venit cu efecte civile”³⁵.

Pentru faptele sale de vitejie, sergentul major Nenciu N. Dumitru a fost citat prin ordin de front pe armată, fiind avansat la gradul de plutonier și distins cu Virtutea Militară cl. II-a. În ordinul de zi publicat în ziarul *Armata* din 6 octombrie 1944 semnat de comandantul acestei unități, se spunea: „În urma luptelor care au avut loc în primele zile ale lunii septembrie în zona Ormeniș, un detașament din Reg. 7 Grăniceri, de 103 oameni, sub comanda serg. maj. Nenciu N. Dumitru, avînd toate comunicațiile tăiate de către trupele motorizate germane, a rămas la inamic. Fapta sergentului major de grăniceri Nenciu Dumitru și a celor 103 oameni de sub comanda sa va rămîne pentru ceilalți camarazi, un exemplu de bărbăție și curaj, în spiritul luptătorului român ce se bate conștient de chemarea ceasului de față”³⁶.

Cu multă emoție și mîndrie își amintește de unele bătălii desfășurate de unitățile române pe frontul antihitlerist, colonelul în rezervă Mitrea Gheorghe, actualmente salariat la Întreprinderea Coîmunală Piatra Neamț: „Am luat parte la războiul antihitlerist de la început și pînă la sfîrșit și am avut fericirea să fac parte din vestita divizie Tudor Vladimirescu, care s-a acoperit de glorie în acest război. Îmi vor rămîne veșnic în memorie cîteva episoade mai importante din lupta desfășurată pentru eliberarea teritoriului țării noastre, a Ungariei și Cehoslovaciei,

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Armata*, ziar de front, 6 octombrie 1944, p. 2.

la care unitatea noastră a luat parte ; și acum mă gîndesc cu emoție la luptele ce s-au dat pentru eliberarea orașului Sfîntu-Gheorghe, care a început în ziua de 7 septembrie 1944. Compania mea a primit ordin să susțină atacul companiilor de pușcași 4 și 5, care aveau misiunea să nimicească inamicul de la sud de satul Ilienii, să cucerească satul în scopul de a elibera orașul Sf. Gheorghe în colaborare cu unitățile de vînători de munte care acționau în stînga noastră. Eu care conduceam tragerea de pe poziție pentru susținerea atacului celor două companii de pușcași, cu focul celor 9 aruncătoare, concentrat, în mai puțin de 5 minute am distrus 4 cuiburi de armă automată la inamic și am început neutralizarea altor două cuiburi de foc din adîncimea apărării inamicului. Cu compania mea de aruncătoare care susținea atacul companiilor de pușcași și a cărei poziție de tragere o conduceam, fără să mai cer permisiunea comandantului de companie care se afla la observator, în mai puțin de un minut, am concentrat întregul foc al celor 9 aruncătoare pe contraatacul inamic. După două ore, după ce inamicul a fost scos din pozițiile sale din satul Ilienii, a început lupta pentru eliberarea orașului Sfîntu Gheorghe. În aceeași zi, la orele 12, orașul Sf. Gheorghe a fost complet eliberat. După ce am eliberat orașul Sf. Gheorghe, am urmărit inamicul pînă la porțile orașului Oradea. În luptele pentru nimicirea inamicului din satul Mojorîd, îmi amintesc că cel mai bun prieten al meu, sublocotenentul Avram Dumitru, după ce a pătruns în poziția inamicului cu plutonul său, un glonț din partea vrăjmașului îl lovește mortal. Colegul meu, sublocotenentul Avram Dumitru care făcea semn cu mîna dreaptă înainte, a căzut cu fața la pămînt, iar mîna lui dreaptă indica direcția orașului Oradea unde ostașii lui și-au dus misiunea pînă la capăt. Am participat împreună cu divizia amintită la eliberarea teritoriilor Ungariei și Cehoslovaciei, am luat parte la eliberarea orașului Debrețin, și a altor numeroase localități de pe teritoriul acestor țări”³⁷.

Cu aceeași emoție își amintește de participarea sa la războiul anti-hitlerist și colonelul în rezervă Ifrim N. Andrei, pensionar militar, care în timpul războiului comanda o unitate A.C.A. relatînd pe larg despre curajul și actele de vitejie îndeplinite de către ostașii români în luptele desfășurate împotriva fascismului. Marea unitate din care făcea parte colonelul Ifrim N. Andrei, se găsea cu unitățile componente dispersate în satele din jurul orașului Tulcea. La primirea vestei îndeplinirii insurjecției, toți ca unul, ostași, subofițeri și ofițeri au fost cuprinși de o mare bucurie. Mare a fost bucuria tuturor cînd s-a comunicat că vor participa la războiul contra fascismului alături de armata sovietică. Fiii eroilor de la Oituz-Mărășești au uitat de oboseală, de zăpușeala zilelor de august, precum și de praful drumurilor din Dobrogea și cu forțele înzecite, au pornit într-un marș greu pentru a trece Dunărea pe la Hirsova,

³⁷ *Ceahlăul*, anul III, nr. 687, 9 mai 1970. (Am avut fericirea să lupt împotriva hitlerismului, semnat de colonel în rezervă Ion Mitrea).

în vederea împiedicării retragerii trupelor germane spre Bulgaria. Moralul ostașilor noștri era foarte bun. Ciocnirile cu subunitățile germane ce fugeau în debandadă spre sud, au scos la iveală ura ascunsă ce clo-cotea în sufletul tuturor contra cotropitorilor fasciști. Prima misiune ce s-a încredințat acestei unități a fost de a apăra podul peste Mureș de la Punctul Lipova-Radna, contra atacurilor aviației germane³⁸. Eroismul ostașilor precum și spiritul de sacrificiu, au făcut ca misiunea să fie îndeplinită. Toate încercările aviației germane au fost respinse. Colonelul Ifrim Andrei își amintește de actele de mare bărbăție ale ostașilor ce se aflau sub comanda sa, astfel : „Într-una din zilele lunii septembrie 1944, cu ocazia respingerii unui atac aerian, a fost rănit caporalul Seghel Vasile care îndeplinea importanta funcție de ochitor la tunul nr. 1. După ce a fost pansat în cadrul companiei, a refuzat să fie evacuat la ambulanța diviziei ,cerînd să fie îngrijit în cadrul companiei, spre a putea lupta mai departe alături de tovarășii lui”³⁹. Exemplu grăitor de devotament și iubire de patrie, actul caporalului Seghel Vasile a fost urmat și de alți ostași în cursul operațiunilor ulterioare.

Mulți dintre cei ce au plecat pe front nu și-au mai revăzut locurile natale. Sergentul major Habic Emil din Regimentul 3 Călărași, căzut în lupta pentru eliberarea localității Breznov din Cehoslovacia, soldatul Nica Gheorghe din Regimentul 32 Mircea a căzut în lupta pentru eliberarea localității Niyregháza (R.P. Ungară), ostașii Leuștean Gheorghe și Dumitrescu Vasile, precum și cei înscriși pe cele două obeliscuri ridicate la fabricile „Comuna din Paris” și „Reconstrucția”, sînt numai cîțiva dintre aceștia.

În timp ce ostașii se aflau pe front, în țară se organizau acțiuni de mare amploare pentru sprijinirea frontului. Astfel, organizațiile patriotice incluse în Frontul Național Democrat, au mobilizat cetățenii pentru a sprijini nevoile ostașilor care luptau pe frontul antihitlerist. O dovadă concludentă a acestui sprijin rezultă din apelul pe care organizația județeană Neamț a „Apărării patriotice”, o adresează populației „pentru a începe tricotarea de ciorapi, mănuși și flanele, ce vor fi trimise ostașilor de pe front”. De altfel, participarea la astfel de acțiuni luase o amploare deosebită, ca urmare a transformărilor revoluționare ce începuseră să se producă în țara noastră sub conducerea partidului,

³⁸ *Ibidem*, nr. 775 (*File de istorie*, interviu consemnat de Ion Spiru).

³⁹ *Ibidem*.

imediat după 23 August 1944. De aici izvorăște de altfel curajul, abnegația de care dădeau dovadă pe front ostașii români și printre ei și militarii de pe meleagurile Neamțului⁴⁰. Pentru a ilustra sprijinul de care s-au bucurat militarii din partea județului Neamț, nu vom aminti decât cifra de 7.896.603 lei, reprezentând bilanțul organizației județene a „Apărării patriotice” încheiat la 31 iulie 1945 și publicat în ziarul *Flacăra*, anul II nr. 82, privind ajutorul acordat armatei, în obiecte și în bani în cadrul campaniei „Totul pentru front, totul pentru victorie”⁴¹.

Cu bucurie și entuziasm nemaiîntâlnit au sărbătorit oamenii muncii din județul nostru Ziua Victoriei asupra Germaniei. Ziarul *Flacăra* din 14 mai 1945, publica un articol cu titlul *Ziua Victoriei*, subliniind: „Alături de Armata Roșie, au sîngerat pentru victorie, armatele tuturor popoarelor iubitoare de libertate, luptătoare pentru apărarea democrației împotriva fascismului. Sintem mîndri că Armata Română a luptat și ea, cot la cot cu Armata Roșie pentru distrugerea hitleriștilor care ne-au prădat țara și ne-au rupt libertățile”⁴².

O impunătoare manifestație a avut loc cu acest prilej în fața Teatrului Comunal din Piatra Neamț. Referindu-se la aceasta, ziarele precizau: „Peste 15.000 de cetățeni au ținut să ia parte la sărbătorirea Zilei Independenței, care în acest an are o semnificație deosebită, căci ea coincide cu cel mai epocal eveniment din istoria lumii: victoria definitivă și totală a popoarelor iubitoare de pace și libertate”. La mitingul deschis de prefectul Ion Lascăr, se păstrează un moment de reculegere în memoria celor ce s-au jertfit pentru patrie⁴³. Pentru cultivarea tradițiilor de luptă, pentru memoria ostașilor români căzuți în urma înclăștării ce a avut loc s-au ridicat numeroase monumente. Numai în orașul Piatra Neamț au fost ridicate cîte un obelisc la fabricile „Reconstrucția” și „Comuna din Paris”, și s-a amenajat un frumos cimitir al eroilor. Memoria lor este cinstită astăzi, cu fiecare succes pe care „România îl înregistrează în uzine, pe ogoare, în toate compartimentele vieții sociale, pe drumul nostru spre comunism”. În acest fel, argumentele păcii, coexistenței pașnice, ale progresului, se găsesc în însăși activitatea noastră de fiecare zi, în ceea ce înfăptuim pentru situarea țării pe cele mai înalte culmi ale progresului și civilizației.

---

⁴⁰ *Suplimentul Social-Politic al ziarului Ceahlăul*, aprilie 1970, Piatra Neamț.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ *Ibidem*.

**QUELQUES ASPECTS CONCERNANT LA LUTTE DES MASSES TRAVAILLEUSES
DE DISTRICT NEAMȚ, POUR L'INSTAURATION DU POUVOIR POPULAIRE
ET LA VICTOIRE SUR LE FASCISME**

R É S U M É

Dans cet ouvrage on a mis en évidence les moments les plus importants de la lutte des masses populaires sous la direction du Parti Communiste Roumain pour l'appui des objectifs établis par le parti dès l'accomplissement du mouvement insurrectionnel d'août 1944.

Dans le seconde parti de l'ouvrage on a relevé les actions déployées par la population du district de Neamț pour l'appui du front antihitlérien et aussi la participation des citoyens du district de Neamț sur le champ de bataille pour la défaite de la machine de guerre allemande.

Dans cet ouvrage on a présenté encore des témoignages de quelques anciens comandants d'unités militaires concernant les luttes pour la libération de tout le territoire du notre pays, de celui de la Hongrie et de la Tchékoslovaquie.
